

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет педагогічний
Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

 Світлана ПОЛІЩУК

“ 26 ” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Педагогічна майстерність керівника закладу освіти

підготовки здобувачів *другого (магістерського) рівня вищої освіти*

вибірковий освітній компонент

мова навчання українська

20243-2025 навчальний рік

Розробники програми:

Оксана ГОРБАТЮК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Вікторія ФЕДОРЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Ухвалено на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Протокол №9 від 26 серпня 2024 року

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність керівника закладу освіти» є стимулювання студентів до професійного самовиховання, формування у них потреби в неперервному педагогічному самовдосконаленні. Зокрема, основними завданнями вивчення дисципліни є розвиток у майбутніх педагогів та керівників закладів освіти уявлення про рефлексивний характер педагогічної, управлінської діяльності; створення умов для формування у здобувачів освіти гуманної позиції щодо розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності; допомога майбутнім педагогам та керівникам закладу освіти в опануванні механізмів використання особистісного творчого потенціалу для вирішення педагогічних та управлінських завдань, оволодінні елементами педагогічної техніки та педагогічної творчості; визначенні оптимальних засобів і напрямків професійного самовдосконалення.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2024-2025	2024-2025
Семестр вивчення		
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	40 год.	16 год.
Лекційні заняття	20 год.	10 год.
Практичні заняття	20 год.	6 год.
Семінарські заняття	0 год.	0 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус: вибіркового освітнього компоненту.

4. Програмні компетентності навчання

- Здатність застосовувати знання щодо особливостей педагогічної майстерності керівника закладу освіти у практичних ситуаціях;
- Здатність до рефлексії стосовно педагогічної, управлінської діяльності;
- Здатність до усвідомлення мети і завдань власної педагогічної діяльності;
- Здатність до оволодіння елементами педагогічної техніки;
- Здатність визначати оптимальні засоби і напрямки професійного самовдосконалення.

5. Очікувані результати навчання.

- усвідомлювати особливості, компоненти педагогічної майстерності керівника закладу освіти, шляхи її вдосконалення;
- реалізовувати рефлексивний, гуманістичний підхід до педагогічної, управлінської діяльності;
- володіння умінням розв'язувати педагогічні ситуації;
- розуміння ролі педагогічної техніки в діяльності педагога та керівника закладу освіти, володіння її основними елементами;
- усвідомлення ролі комунікації в діяльності педагога та керівника, володіння засобами для вирішення комунікативних задач різних видів.

6.Засоби діагностики результатів навчання: опитування, презентації, тестування, проектна, творча робота тощо.

7. Програма навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Педагогічна майстерність керівника закладу освіти							
Тема 1. Педагогічна майстерність, її компоненти та шляхи досягнення.	12	2	2			8	-
Тема 2. Педагогічна майстерність і особистість керівника закладу освіти	12	2	2			8	-
Тема 3. Майстерність вирішення педагогічних ситуацій	12	2	2			8	-
Тема 4. Педагогічна техніка в роботі керівника закладу освіти	12	2	2			8	-
Тема 5. Етика керівника закладу освіти	12	2	2			8	
Тема 6. Підготовка та реалізація управлінських рішень	12	2	2			8	
Тема 7. Мистецтво і техніка ділового спілкування	12	2	2			8	
Тема 8. Майстерність	12	2	2			8	

управління педагогічним колективом							
Тема 9. Мотивація продуктивної роботи колективу	12	2	2			8	
Тема 10. Інформаційне забезпечення діяльності керівника закладу освіти.	12	2	2			8	
Разом годин	120	20	20			80	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Педагогічна майстерність керівника закладу освіти							
Тема 1. Педагогічна майстерність, її компоненти та шляхи досягнення.	12	1	1			10	-
Тема 2. Педагогічна майстерність і особистість керівника закладу освіти	12	1	1			10	-
Тема 3. Майстерність вирішення педагогічних ситуацій	12		2			10	-
Тема 4. Педагогічна техніка в роботі керівника закладу освіти	13	1				11	-
Тема 5. Етика керівника закладу освіти	11	1				10	
Тема 6. Підготовка та реалізація управлінських рішень	12	2				10	
Тема 7. Мистецтво і техніка ділового спілкування	14	2	2			10	
Тема 8. Майстерність управління педагогічним колективом	12	1				11	
Тема 9. Мотивація продуктивної роботи колективу	12	1				11	
Тема 10. Інформаційне	11					11	

забезпечення діяльності керівника закладу освіти.							
Разом годин	120	10	6			104	-

9. Форми контролю.

Форми поточного контролю: усні (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, групова робота), письмові (самостійна робота, тестування, модульна контрольна робота).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового контролю: залік.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Поточний і модульний контроль (100 балів)		Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)		100
Поточний контроль	Модульна контрольна робота	
50 балів	50 балів	

Поточний контроль (50 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12.

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях (поточний контроль)

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Студент не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати, порівнювати явища та процеси на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача дає прості відповіді на запитання.
серед	4	Студент володіє початковими знаннями, здатний

		виконати завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати освітні явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; складати таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати наукове повідомлення і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить наукові поняття, категорії; формулює методологічні принципи; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані навички пошуку наукового матеріалу, здатний до його аналізу, систематизації.
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями з дисципліни та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати особливості науково-дослідної діяльності; робить аргументовані наукові висновки; практично оцінює сучасні здобутки педагогічної науки; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні педагогічні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за

		допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні педагогічні явища, процеси.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота

Контроль самостійної роботи студента здійснюється під час усного чи письмового опитування на практичних заняттях. Окремого балу за цей вид роботи не передбачено.

Перевірку питань й завдань самостійної роботи, які студенти готують на практичні заняття, здійснює викладач, який їх проводить. Їх оцінювання є складником загальної оцінки, що виставляється студенту на практичному занятті.

До того ж, самостійна робота передбачає опрацювання матеріалу лекційних занять, попередню підготовку до практичних занять; виконання завдань і вправ в позааудиторний час; підготовку до обговорення окремих теоретико-практичних тем; самостійне вивчення окремих теоретичних тем

курсу; підготовка до написання модульної контрольної роботи; відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри).

Модульна контрольна робота (50 балів)

МКР передбачає визначення рівня теоретико-практичної компетентності щодо педагогічної майстерності керівника закладу освіти через розгорнуті відповіді на поставлені запитання. Контрольна робота містить питання з основних тем курсу, що вивчалися на лекційних та/або аудиторних заняттях та виносилися на самостійне опрацювання.

Для успішного виконання модульної контрольної роботи необхідно звернути особливу увагу на те, що формулювання запитань передбачають не лише відтворення вивченого теоретичного матеріалу, але й вміння аналізувати, порівнювати, наводити власні приклади, аргументувати свою думку тощо. Відповідаючи на питання контрольної роботи потрібно висловлюватися грамотно, логічно, підкріплювати теоретичний матеріал власними прикладами, демонструючи своє розуміння основних положень.

При оцінюванні результатів модульної контрольної роботи, враховується:

1) рівень засвоєння знань з дисципліни (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань);

2) якість актуалізації здобувачами освіти здобутих знань (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура професійного мовлення);

3) сформованості умінь і навичок використання засвоєних знань на практиці;

4) прояв творчості й самостійності в навчально-пізнавальній діяльності;

5) якість виконання роботи (зовнішнє оформлення, своєчасність виконання, ретельність тощо).

Модульна контрольна робота передбачає розгорнуті відповіді на три питання. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 50 балів.

Критерії оцінювання:

Оцінка та відповідні їй бали (за 10-бальною шкалою)	Критерії
«відмінно» (45-50 балів)	Здобувач демонструє відмінні всебічні, систематичні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання. Відповідь характеризується глибоким розумінням матеріалу, логічністю, детальним викладом, проявляється творчий підхід до відповіді на питання.
«добре» (38-44 бали)	Студент демонструє хороші, повні знання навчального матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання. Відповідь характеризується розумінням матеріалу, логічністю, але недостатньою докладністю відповіді.
«задовільно» (30-37 балів)	Здобувач демонструє задовільні теоретичні знання основного навчального матеріалу, частково справився з відповіддю на питання, окремі складові якого відсутні або написані неправильно. Відповідь характеризується шаблонністю, репродуктивністю.
«незадовільно» (29 і менше балів)	Студент демонструє невміння відповісти на питання, допускає принципові помилки, що свідчить про значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий

бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Контроль самостійної роботи студента здійснюється під час усного чи письмового опитування на практичних заняттях. Окремого балу за цей вид роботи не передбачено.

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань та модульної контрольної роботи. За результатами суми модулів виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалою і ECTS.

Семестровий залік

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують оцінки за результатами підсумкового контролю у формі заліку з навчальної дисципліни.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, отримують за результатами підсумкового контролю у формі заліку оцінку F за шкалою ECTS та „не зараховано”/„незадовільно” за національною шкалою.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі заліку, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

До індивідуального навчального плану студента результати підсумкового контролю у формі заліку заносяться за умови, якщо студент не має академічної заборгованості за результатами поточного контролю та його рейтингова оцінка є більшою або рівною 60 балів.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння студентом певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	зараховано
82-89	B (дуже добре)	
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно)	3

	можливістю повторного складання)	
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	не зараховано

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок студента на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації студентом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них.

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється

«Порядком визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

Академічна доброчесність. Очікується, що відповіді здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями, передбачатимуть недопущення академічної недоброчесності (відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів тощо). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу плагіату чи обману.

Питання дотримання усіма учасниками освітнього процесу академічної доброчесності, регламентуються такими документами:

«Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» <https://drive.google.com/file/d/1LIOReajanExMEnG2DvgdaFNACYWU00UL/view> ;

«Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція)» (https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSIMUozdmc2Ti0xY3MzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?resourcekey=0-WAE6ceQZqhHelYoJoPZ3Kg).

Відвідування занять. Відповідно до пункту 9.2 «Правил внутрішнього розпорядку К-ПНУ імені Івана Огієнка» (<https://drive.google.com/file/d/1kXGZVxEIcG0Cmy33EvqF2c2E7hGHUrT8/view>) здобувачі вищої освіти зобов'язані: дотримуватися вимог законодавства, Статуту Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (<https://drive.google.com/file/d/1mSgolphxhjs9dAP9pippTiBvdTLCVr5H/view>);

відвідувати усі види навчальних занять; вчасно інформувати деканат про неможливість відвідувати навчальні заняття, скласти і перескласти заліки тощо, останні – у зв'язку з поважними причинами; подати підтверджувальні документи, які засвідчують поважну причину, що унеможливила відвідування навчальних занять, складання (перескладання) заліків тощо; ліквідувати академічну заборгованість у встановлені терміни.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою): навчальні аудиторії та кабінет початкової освіти; комп'ютерні класи; бібліотека, електронна бібліотека, репозитарій бібліотеки; мультимедійне обладнання; точки бездротового доступу до мережі Інтернет; доступ до мережі Інтернет; модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище (Moodle); комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін; силабус та робоча навчальна програма дисципліни; збірники наукових праць.

12. Рекомендована література

Основна

1. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф., Мирошник О. Г., Семиченко В. А. Педагогічна майстерність: підручник / Академія педагогічної майстерності / Іван Андрійович Зязюн (ред.). 3-тє вид., допов. І переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
2. Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [автори-укладачі: О.М. Дутко, О.В. Горбатюк, І.Ю. Лебідь, С.В. Поліщук, В.В. Федорчук; за заг. ред. В.В. Федорчук]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 275 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7287>
3. Педагогічна майстерність: Хрестоматія. Навч. посібник/Упоряд.: І.А.Зязюн, Н.Г.Базилевич, Т.Г. Дмитренко. Київ : Вища школа, 2006. 606 с.
4. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : Міленіум, 2006. 346 с.
5. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. - Кам'янець-Подільський : Зволейко Д., 2008. 140 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2066>
6. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.

Допоміжна

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 336 с.
2. Васянович Г. Педагогічна етика : навч. - метод. посібник для викл. і студ. вищ. навч. закл. Львів : Норма, 2005. 344 с.

3. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача : навч. посіб. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
4. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Основи педагогічної майстерності: практикум / Холковська І.Л., Волошина О.В., Губіна С.І. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.
6. Пашко Л. А. Комунікативна компетентність керівника : навч.-метод. матеріали /Л. А. Пашко, Н. Б. Ларіна, О. М. Руденко ; упоряд. Г. І.Бондаренко. Київ : НАДУ, 2013. 76 с.
7. Сухомлинський В.О. Павлицька середня школа: Наші вчителі, вихователі / Педагогіка: Хрестоматія. Київ, 2003. С.81-82.
8. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання/ Вибр. тв.: У 2-х т. Т.1 С.205 (або Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьминський, В.Л.Омельченко. Київ: Знання-Прес, 2003. С.87-95.

13. Рекомендовані джерела інформації.

Міністерство освіти і науки України	URL:https://mon.gov.ua
Бібліотека К-ПНУ ім. Івана Огієнка	http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/
Prometheus Найбільша українська освітня платформа масових відкритих онлайн-курсів	URL://prometheus.org.ua/
EdEra Українська студія онлайн освіти.	URL://ed-era.com
Coursera Освітня платформа	URL:https://www.coursera.org/
Освіторія Освітня платформа	URL://osvitoria.media
Всеосвіта Безплатна платформа для підвищення кваліфікації вчителів	URL://vseosvita.ua
Центр професійного розвитку педагогічних працівників (м. Кам'янець-Подільський)	URL: https://cprpp-kp.com/
Дистанційні курси підвищення кваліфікації від «ІППО»	URL: https://ippo.com.ua/category/